

УКРАЇНА
ТРОСТЯНЕЦЬКА СІЛЬСЬКА РАДА
ТРОСТЯНЕЦЬКОЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ
СТРИЙСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
ДЕМНЯНСЬКИЙ ЗАКЛАД ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
I-III СТУПЕНІВ
СТРИЙСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
81613, вул. Шкільна, 43, с. Демня, Миколаївський район, Львівська область,
тел. (03241) 62-348, e-mail: demnyaschool@ukr.net; www.demnyanvk.at.ua
Код ЄДРПОУ 25560131

ПРОТОКОЛ

засідання педагогічної ради

29.08.2025 року

с. Демня

№ 1

Присутні: голова педагогічної ради Костко М.І.

21 постійних членів педради

Відсутні:

Порядок денний:

1. Про аналіз роботи ЗЗСО за 2024-2025н.р. та організацію освітнього процесу у 2025-2026 н.р.

Доповідач: Городицька Л. М., заступник директора з НВР ЗЗСО

2. Про схвалення тарифікації педагогічних працівників.

Доповідач: Городицька Л. М., заступник директора з НВР ЗЗСО

3. Про схвалення річного плану роботи Демнянського ЗЗСО I-III ст. на 2025-2026 н.р.

Доповідач: Городицька Л. М., заступник директора з НВР ЗЗСО

4. Про схвалення освітньої програми Демнянського ЗЗСО I-III ст. на 2025-2026 н.р.

Доповідач: Костко М.І., директор ЗЗСО

5. Про оцінювання курсів за вибором.

Доповідач: Городицька Л. М., заступник директора з НВР ЗЗСО

6. Про атестацію педагогічних працівників Костко М. І., Кос Г. Я., Ісмайлової О. С., Шестопалової Г. І., Возної М. Р.

Доповідач: Городицька Л. М., заступник директора з НВР ЗЗСО

7. Про оцінювання навчальних досягнень учнів 3-4 класів; оцінювання результатів навчання та оформлення Свідоцтва досягнень учнів 5-8 класів НУШ: нові вимоги та підходи.

Доповідачі: Юрковська Д.А, Палій Н. В., вчителі початкових класів

Доповідач: Костко М.І., директор ЗЗСО

8. Про схвалення виховної програми Демнянського ЗЗСО І-ІІІ ст.

Доповідач: Панченко Г. Т., заступник директора з НВР ЗЗСО

9. Про доповнення Стратегії розвитку 2021-2026 роки

Доповідач: Костко М.І., директор ЗЗСО

10. Про визнання результатів підвищення кваліфікації Кос Г. Я., Політило Н.Р., Юрковської Д.А., Возної М. Р.

Доповідач: Костко М.І., директор ЗЗСО

11. Про відпрацювання навчального матеріалу у разі повітряної тривоги.

Доповідач: Костко М.І., директор ЗЗСО

12. Про схвалення Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти.

Доповідач: Городицька Л. М., заступник директора з НВР ЗЗСО

13. Про затвердження посадових та робочих інструкцій.

Доповідач: Костко М.І., директор ЗЗСО

14. Про необхідність впровадження сучасних цифрових технологій в освітній процес. Ведення електронних журналів.

Доповідач: Костко М.І., директор ЗЗСО

15. Про організацію освітнього процесу під час повітряної тривоги.

Доповідач: Костко М.І., директор ЗЗСО

16. Як заповнювати журнал і виставляти оцінки за групами результатів: про нові рекомендації оцінювання учнів 5-8-х класів

Доповідач: Городицька Л. М., заступник директора з НВР ЗЗСО

17. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів 5-8 класів з освітніх галузей

Доповідач: Городицька Л. М., заступник директора з НВР ЗЗСО

1. СЛУХАЛИ:

Городицьку Л. М., заступника з НВР, яка проаналізувала роботу ЗЗСО за 2024-2025н.р. та ознайомила присутніх з нормативними документами щодо організації освітнього процесу у 2025-2026н.р.

УХВАЛИЛИ:

1.1. продовжувати працювати над проблемою «Формування компетентностей здобувачів освіти засобами інноваційних технологій»;

1.2. узяти до уваги документи щодо організації освітнього процесу у 2025-2026н.р.

2. СЛУХАЛИ:

Городицьку Л. М., заступника з НВР, яка ознайомила присутніх з тарифікацією педагогічних працівників на 2025-2026н.р.

УХВАЛИЛИ:

схвалити тарифікацію педагогічних працівників на 2025-2026н.р.

3. СЛУХАЛИ:

Городицьку Л. М., заступника з НВР, про річний план роботи Демнянського ЗЗСО на 2025-2026н.р.

УХВАЛИЛИ:

схвалити річний план роботи Демнянського ЗЗСО на 2025-2026н.р.

4. СЛУХАЛИ:

Костко М.І., директорку ЗЗСО, про освітню програму Демнянського ЗЗСО на 2025-2026н.р.

УХВАЛИЛИ:

- 4.1. сформувані в 10 та 11 класах історико-філологічний профіль навчання, враховуючи освітні потреби здобувачів освіти, регіональні особливості, кадрове забезпечення та матеріально-технічну базу;
- 4.2. організувати освітній процес у 1, 2, 3 та 4 класах за Типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом Шияна Р. Б.;
- 4.3. схвалити освітню програму Демнянського ЗЗСО на 2025-2026н.р.

5. СЛУХАЛИ:

Городицьку Л. М., заступника з НВР, про оцінювання курсів за вибором.

УХВАЛИЛИ:

- 5.1. не оцінювати курс за вибором «Основи християнської етики» (в усіх класах).

6. СЛУХАЛИ:

7. Городицьку Л. М., заступника з НВР, про атестацію педагогічних працівників **Костко М. І., Кос Г. Я., Ісмайлової О. С., Шестопалової Г. І., Возної М. Р.**

УХВАЛИЛИ:

схвалити список педагогічних працівників, які атестуються у 2026 році

7. СЛУХАЛИ:

Юрковську Д. А., Палій Н. В., вчителів початкових класів про вибір оцінювання навчальних досягнень учнів 3-4 класів.

Костко М.І., директорку ЗЗСО, про оцінювання результатів навчання та оформлення Свідоцтва досягнень учнів 5-8 класів НУШ (Додаток 1).

УХВАЛИЛИ:

Використовувати вербальне оцінювання навчальних досягнень учнів 3-4 класів.

Ввести у 5 класі адаптаційний період (вересень).

8. СЛУХАЛИ:

Панченко Г. Т., заступника з НВР, яка ознайомила присутніх з виховною програмою Демнянського ЗЗСО І-ІІІ ступенів.

УХВАЛИЛИ:

схвалити виховну програму Демнянського ЗЗСО І-ІІІ ступенів на 2025-2026н.р.

9. СЛУХАЛИ:

Костко М.І., директорку ЗЗСО, про доповнення Стратегії розвитку Демнянського ЗЗСО на 2021-2026н.р.

УХВАЛИЛИ:

схвалити доповнення до Стратегії розвитку Демнянського ЗЗСО на 2021-2026 н.р.

10. СЛУХАЛИ:

Костко М.І., директорку ЗЗСО, яка клопотала визнати результати підвищення кваліфікації: Кос Г.Я.: курси ГО «ІППО», сертифікат виданий 15.09.2025 року;

Юрковська Д.А.: курси ГО «Освіторія», сертифікат №456828 виданий 19.08.2025 року та №181165 виданий 18.08.2025 року;

Політило Н.Р.: курси ГО «Освіторія», сертифікат №456822 виданий 19.08.2025 року та №180736 виданий 15.08.2025 року;

Возна М. Р.: курси ГО «ІППО», сертифікат виданий 01.02.2025 року; ГО «Освіторія», сертифікат №181270 виданий 18.08.2025 року

УХВАЛИЛИ:

Визнати результати підвищення кваліфікації

11. СЛУХАЛИ:

Костко М.І., директорку ЗЗСО, про відпрацювання навчального матеріалу у разі повітряної тривоги.

УХВАЛИЛИ:

Схвалити відпрацювання навчального матеріалу шляхом ущільнення навчальної програми.

12. СЛУХАЛИ:

Городицьку Л. М., заступницю директора з навчально-виховної роботи ЗЗСО, яка ознайомила присутніх з Положенням про внутрішню систему забезпечення якості освіти Демнянського ЗЗСО І-ІІІ ступенів.

УХВАЛИЛИ:

схвалити Положенням про внутрішню систему забезпечення якості освіти Демнянського ЗЗСО І-ІІІ ступенів.

13. СЛУХАЛИ:

Костко М.І., директорку ЗЗСО, про затвердження посадових та робочих інструкцій.

УХВАЛИЛИ:

Затвердити посадові та робочі інструкції працівників школи.

14. СЛУХАЛИ:

Костко М.І., директорку ЗЗСО, яка сказала, що Інструкцією з діловодства у закладах загальної середньої освіти, затвердженою Наказом МОН України від 25 червня 2018 року №676, передбачено можливість запровадження електронного документообігу у школах, зокрема ведення електронних журналів та щоденників, на заміну звичайних паперових.

Воно значно полегшить ведення документообігу у школі та здійснення контролю за його веденням. Ознайомила присутніх з Положенням про впровадження та ведення електронного класного журналу у Демнянському ЗЗСО I-III ступенів та Інструкцією з ведення електронного класного журналу.

УХВАЛИЛИ:

Схвалити Положення про впровадження та ведення електронного класного журналу у Демнянському ЗЗСО I-III ступенів та Інструкцію з ведення електронного класного журналу.

14.1. З 01.09.2025 року встановити, що ведення електронного класного журналу є обов'язковим для кожного вчителя і класного керівника закладу.

14.2. Класним керівникам проінформувати батьків здобувачів освіти про впровадження електронного журналу в закладі.

15. СЛУХАЛИ:

Костко М.І., директорку ЗЗСО, про організацію освітнього процесу під час повітряної тривоги.

УХВАЛИЛИ:

Схвалили про дозвіл класним керівникам під час повітряної тривоги відпускати дітей додому тільки за заявою батьків. Для цього класним керівникам завести журнал з реєстрації учнів що залишили укриття.

16. СЛУХАЛИ:

Городицьку Л. М., заступника з НВР, про заповнювання журналу і виставляння оцінок за групами результатів: про нові рекомендації оцінювання учнів 5-9-х класів. (Додаток 2).

УХВАЛИЛИ:

при заповнюванні журналу і виставлянні оцінок за групами результатів використовувати **першу модель оцінювання** відповідно до нових рекомендацій.

17. СЛУХАЛИ:

Городицьку Л. М., заступника з НВР, про критерії оцінювання навчальних досягнень учнів 5-8 класів з освітніх галузей. (Додаток 3)

УХВАЛИЛИ:

Схвалили критерії оцінювання навчальних досягнень учнів 5-8 класів з освітніх галузей.

Голова педагогічної ради _____ Мар'яна КОСТКО

Секретар _____ Галина ШЕСТОПАЛОВА

СЛУХАЛИ:

Костко М.І., директорку ЗЗСО, яка повідомила, що наказом МОН від 02.08.2024 №1093 скасовано наказ МОН від 01.04.2022 №289 та затверджено рекомендації щодо оцінювання результатів навчання учнів 5-9 класів НУШ (далі – Рекомендації). І цей документ містить чимало нововведень.

Критерії оцінювання

Результати навчання – це знання, уміння, навички, ставлення, цінності, набуті в процесі навчання, виховання та розвитку, які учень здатний продемонструвати після завершення освітньої програми на кожному рівні (циклі) загальної середньої освіти та які можна:

- ідентифікувати;
- спланувати;
- виміряти;
- оцінити.

Результати оцінювання виражаються в балах (від 1 до 12) та/або в оціночних судженнях. Також, за вибором закладу освіти, оцінювання може здійснюватись за власного шкалою за умови визначення та опису правил її переведення до 12-бальної шкали в освітній програмі закладу освіти.

Загальні критерії оцінювання

Оцінювання здійснюється за визначеними критеріями, які дозволяють встановити відповідність між вимогами до обов'язкових результатів навчання, визначеними Держстандартом, і фактичними результатами навчання учнів. У додатку 1 до Рекомендацій наведено загальні критерії оцінювання, які визначають загальні підходи до встановлення результатів навчання учнів і реалізуються за чотирма рівнями, що дає змогу здійснювати оцінювання за 12-бальною шкалою:

- початковий (1-3 бали);
- середній (4-6 балів);
- достатній (7-9 балів);
- високий (10-12 балів).

Кожний наступний рівень охоплює вимоги до попереднього, а також додає нові.

Галузеві критерії оцінювання

Загальні критерії оцінювання слугують основою критеріїв оцінювання за освітніми галузями (додаток 2 до Рекомендацій). У додатку визначені галузеві критерії із чітким описом кожного балу відповідно до груп результатів освітніх галузей:

Мовно-літературна (українська мова, література, зарубіжна література, мови та літератури нацменшин):

- Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях.
- Сприйняття, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів і використання її для збагачення власного досвіду.

- Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема інтерпретація літературних творів українських і зарубіжних письменників; взаємодія з іншими особами у цифровому середовищі, дотримання норм літературної мови.

- Дослідження індивідуального мовлення, використання мови для власної мовної творчості, спостереження за мовними та літературними явищами, проведення їх аналізу.

Мовно-літературна (іноземні мови):

- Сприйняття усної інформації та письмових текстів іноземною мовою в умовах безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування.

- Взаємодія з іншими особами в усній і письмовій формі та в режимі реального часу через засоби іноземної мови.

- Надання інформації, висловлювання думок, почуттів та ставлень іноземною мовою.

Математична:

- Дослідження ситуацій та створення математичних моделей.

- Розв'язання математичних задач.

- Інтерпретація та критичний аналіз результатів.

Громадянська та історична:

- Орієнтація в історичному часі та просторі, виявлення взаємозв'язків та явищ.

- Робота з інформацією історичного та суспільствознавчого змісту.

- Виявлення здатності до співпраці, толерантності, громадянської позиції.

Природнича:

- Проведення досліджень природи.

- Здійснення пошуку та опрацювання інформації.

- Усвідомлення закономірностей природи.

Інформатична:

- Робота з інформацією, даними, моделями.

- Створення інформаційних продуктів.

- Робота в цифровому середовищі.

- Безпечна та відповідальна робота з інформаційними технологіями.

Соціальна та здоров'язбережувальна:

- Безпека. Уникання загроз для життя власного та інших осіб, прийняття рішень з користю для власної та громадської безпеки.

- Здоров'я. Турбота про особисте здоров'я. Аргументований вибір здорового способу життя.

- Добробут. Підприємливість та етична поведінка для поліпшення добробуту.

Технологічна:

- Втілення задуму в готовий продукт за алгоритмом проєктно-технологічної діяльності.

- Творче застосування традиційних і сучасних технологій декоративно-ужиткового мистецтва.
- Ефективне використання техніки і матеріалів без заподіяння шкоди навколишньому середовищі.
- Турбота про власний побут, задоволення власних потреб і потреб інших осіб.

Мистецька:

- Пізнання мистецтва, художнє мислення.
- Художньо-творча діяльність, мистецька комунікація.
- Емоційний досвід, художньо-естетичне мислення.

«Фізична культура»:

- Формування психічної та соціально-психологічної сфер засобами фізичного виховання.
- Систематичні заняття фізичними вправами, володіння технікою фізичних вправ.
- Усвідомлення значення фізичної/рухової активності для підтримування стану здоров'я та задоволення у процесі фізичного виховання.

Основні функції оцінювання

Оцінювання має надавати інформацію про досягнення результатів навчання учнів на певному етапі освітнього процесу та виконувати такі функції:

- формувальна (відстеження динаміки навчального поступу);
- констатувальна (встановлення рівня досягнення результатів навчання);
- діагностувальна (надання інформації про стан досягнення результатів навчання, наявність навчальних втрат, причин виникнення утруднень);
- коригувальна (адаптація освітнього процесу відповідним чином);
- орієнтувальна (відстеження динаміки формування результатів навчання та прогнозування його розвитку);
- мотиваційно-стимульовальна (активізація внутрішніх і зовнішніх мотивів до навчання);
- розвивальна (мотивація до рефлексії та самовдосконалення);
- прогностична (планування майбутніх цілей навчання);
- виховна (виховання в учнів свідомої дисципліни, наполегливості в роботі, працьовитості, почуття відповідальності, обов'язку).

Основні види оцінювання

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів є:

Формувальне оцінювання

Формувальне оцінювання – інтерактивне оцінювання учнівського прогресу протягом навчального року, яке дозволяє визначати потреби учнів і адаптувати до них процес навчання. Воно передбачає використання різноманітних методів збору інформації і має відповідати цілям і завданням, які встановлені для конкретного навчального предмета. Його здійснюють у таких формах:

- самооцінювання;
- взаємооцінювання;

- оцінювання із використанням окремих інструментів (карток, шкал, щоденника спостережень учителя, портфоліо результатів навчальної діяльності учнів тощо).

Завдання для оцінювання мають бути спрямовані на отримання об'єктивної інформації про рівень досягнення учнями обов'язкових результатів навчання певної групи, яка охоплює споріднені загальні результати відповідної освітньої галузі. Окремі завдання можуть бути диференційовані з урахуванням таксономії освітніх цілей за когнітивними рівнями діяльності, які передбачають:

- завдання початкового рівня – розпізнавання, пригадування, відтворення окремих елементів змісту навчання;
- завдання середнього рівня – розуміння та застосування елементів змісту навчання;
- достатнього – аналіз навчальної інформації (класифікація, порівняння, узагальнення, інтеграція, уточнення, упорядкування);
- високого – оцінювання навчальної інформації та власної навчальної діяльності, рефлексія, перекодування інформації з текстової у схематичну, графічну та навпаки, створення, продукування.

Кожний наступний рівень (від початкового до високого) охоплює показники результатів навчання попереднього рівня та містить нові показники результатів навчання.

Для оцінювання рівня досягнення очікуваних результатів навчання учнями за окремим елементом навчальної програми (тема, розділ тощо) здійснюється тематичне оцінювання. Його результати можуть бути використані для коригування освітнього процесу.

Підсумкове оцінювання

Метою підсумкового оцінювання є об'єктивне співвіднесення фактичних результатів навчання учнів з обов'язковими (очікуваними) результатами навчання, визначеними Держстандартом / модельною навчальною програмою за певний період навчання.

Підсумкове оцінювання здійснюється періодично і може охоплювати один, декілька або всі групи результатів, визначених у Держстандарті. Кількість підсумкових робіт, час їхнього проведення вчитель може встановлювати самостійно.

Підсумкове оцінювання за семестр здійснюють за групами результатів навчання, що передбачені Критеріями оцінювання за освітніми галузями, з урахуванням різних форм і видів навчальної діяльності. Для формування висновків щодо рівня досягнення обов'язкових результатів навчання за семестр учитель може запропонувати учням:

- виконати комплексну підсумкову роботу за всіма групами результатів, визначеними в Критеріях оцінювання за освітніми галузями;
- виконати окремі підсумкові роботи для кожної групи результатів, визначеної у Критеріях оцінювання за освітніми галузями.

Відомості, отримані під час підсумкового семестрового оцінювання застосовують для вироблення навчальних цілей на наступний період, визначення труднощів учнів у навчанні та коригування освітнього процесу.

У Свідоцтві досягнень виставляють семестрові оцінки за групами результатів і на їх підставі виставляють загальну оцінку за семестр з кожного навчального предмета.

Підсумкове оцінювання за рік не здійснюють. Річну оцінку виставляють на підставі загальних оцінок за I та II семестри, але вона не обов'язково є їхнім середнім арифметичним і має враховувати динаміку особистих досягнень учня протягом року.

Оцінки за семестри і за рік можуть бути скоригованими. Результати семестрового та річного оцінювання фіксують у класному журналі та Свідоцтві досягнень.

Державна підсумкова атестація

Державна підсумкова атестація передбачає оцінювання відповідності результатів навчання учнів, які завершили здобуття базової середньої освіти, вимогам Державного стандарту.

Результати ДПА фіксують у класному журналі та додатку до Свідоцтва про здобуття базової середньої освіти.

Правила і процедури проведення оцінювання

Оцінювання може здійснюватися як у процесі навчання (поточне), так і на різних його етапах (підсумкове). Під час організації оцінювання результатів навчання учнів МОН рекомендує:

- під час планування освітнього процесу на семестр визначати форми поточного і підсумкового оцінювання;
- формулювати об'єктивні та зрозумілі для учнів навчальні цілі, які відповідають обов'язковим і очікуваним результатам навчання, визначених Держстандартом та модельним навчальним програмам;
- ознайомлювати учнів із критеріями та засобами оцінювання, за якими буде встановлюватись рівень досягнення ними результатів навчання на кінець навчального семестру та року;
- надавати учням зрозумілий, чіткий, доброзичливий і своєчасний зворотний зв'язок щодо їхніх результатів навчання за певний період. Залежно від дидактичної мети й виду навчальної діяльності його можна надавати в письмовій, усній або електронній формі;
 - не протиставляти учнів один одному;
 - акцентувати увагу лише на позитивній динаміці досягнень;
 - індивідуально обговорювати з учнями труднощі в навчанні;
 - створювати умови для формування вміння учнів аналізувати власну навчальну діяльність (рефлексія);
- спрямовувати учнів на спостереження своїх дій і дій однокласників, осмислення своїх суджень і дій з огляду на їх відповідність навчальним цілям під час навчальної діяльності;

- створювати умови для активної участі учнів у процесі оцінювання, зокрема шляхом самооцінювання та взаємооцінювання, та спільно визначати подальші кроки для покращення результатів навчання;
- коригувати освітній процес з урахуванням результатів оцінювання та навчальних потреб учнів.

Інструменти оцінювання

Під час вибору методів оцінювання слід враховувати особливості змісту навчального предмета, його обсяг, рівень узагальнення та вікові особливості учнів. Оцінювання результатів навчання можна проводити із застосуванням таких способів і засобів:

- усне опитування (індивідуальне, групове тощо);
- спостереження;
- аналіз портфолію;
- письмові завдання (окремі навчальні завдання, зокрема тестові з використанням ІТ, перекази, диктанти тощо, а також діагностувальні, підсумкові роботи);
- практичні завдання (завдання на лабораторному обладнанні, реальних об'єктах);
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- навчальні проекти;
- робота з картами, діаграмами;
- заповнення таблиць, побудова схем, моделей, зокрема з використанням електронних засобів навчання тощо;
- завдання з використанням ІТ (онлайн-тести, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, комп'ютерні продукти тощо); самооцінювання, взаємооцінювання;
- комплексне оцінювання.

За умови навчання в дистанційному та змішаному режимах оцінювання результатів навчання учнів може здійснюватися очно або дистанційно з використанням можливостей цифрових технологій, зокрема відеоконференц-зв'язку.

Під час оцінювання слід застосовувати завдання різних когнітивних рівнів:

- на відтворення знань;
- на розуміння;
- на застосування в стандартних і змінених навчальних ситуаціях;
- уміння висловлювати власні судження, ставлення тощо.

Частотність, процедури проведення та види діяльності, результати яких підлягають оцінюванню, визначають педагогічні працівники з урахуванням:

- дидактичної мети;
- особливостей змісту навчального предмета (інтегрованого курсу);
- етапу опанування програмовим матеріалом та етапу досягнення очікуваного результату навчання.

Дотримання академічної доброчесності

Під час оцінювання результатів навчання слід враховувати дотримання учнями принципів академічної доброчесності, зокрема:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- посилення на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей.

У разі їх порушення, зокрема списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), учитель може ухвалити рішення не оцінювати результат такої навчальної діяльності і запропонувати учню повторне проходження оцінювання.

Оцінка є конфіденційною інформацією, доступною лише для учня та його законних представників. Інформування батьків про результати навчання може відбуватися:

- під час індивідуальних зустрічей;
- шляхом записів оцінювальних суджень у носіях зворотного зв'язку з батьками (паперових / електронних щоденниках учнів тощо);
- фіксації результатів навчання у свідоцтві досягнень.

До оцінювання наскрізних умінь може долучатися шкільний психолог.

Свідоцтво досягнень

Свідоцтво досягнень складається з двох частин:

1. «Характеристика навчальної діяльності»

Ця частина сформована відповідно до **конкретизованого** переліку наскрізних умінь, визначених Держстандартом. Результатом спостереження за їх розвитком є виставлення відповідної позначки в стовпцях:

- Має значні успіхи.
- Демонструє помітний прогрес.
- Потребує уваги і допомоги.

Ця частина заповнюється після завершення кожного навчального року або в разі зміни учнями закладу освіти.

2. «Характеристика результатів навчання»

Заповнення цієї частини Свідоцтва здійснюють після завершення навчальних періодів (І семестр, II семестр, Рік) відповідно до переліку навчальних предметів / інтегрованих курсів, визначених затвердженою освітньою програмою закладу освіти. Тут фіксують результатів навчання за групами результатів, визначеними Держстандартом для певних освітніх галузей, а способи фіксації педагогічні колективи визначають самостійно.

У Свідоцтві зазначається рішення педагогічної ради про переведення на наступний рік навчання (№ протоколу та дата), рекомендації вчителя. Слід звернути увагу на те, що Свідоцтво підписує вчитель.

Додаток 2

На початку серпня 2024 року Міністерство освіти і науки затвердило нові рекомендації оцінювання учнів 5–9-х класів. Тепер учителі мають оцінювати не лише знання учнівства, а і їхні навички, розвиток, уміння, які охоплені в кожній галузі трьома чи чотирма групами результатів (*наприклад*, у математичній освітній галузі визначено три групи результатів: досліджує ситуації та створює математичні моделі; розв’язує математичні задачі; інтерпретує та критично аналізує результати, а в інформатичній є чотири групи результатів: працює з інформацією, даними, моделями; створює інформаційні продукти; працює в цифровому середовищі; безпечно та відповідально працює з інформаційними технологіями).

Перед початком навчального року фахівці МОН провели вебінар про оцінювання учнів 5-9-х класів, які вчать за програмами НУШ. З огляду на реакцію освітян, які долучилися до вебінару, розібратися з новими підходами до оцінювання не дуже просто, бо для цього треба як мінімум більше часу.

Найважливішими деталями вебінару були наступні питання:

- як оцінювати учнів за новим стандартом;
- чому з’явилися оцінки за групами результатів;
- які моделі оцінювання та ведення журналу пропонує МОН;
- яка роль поточних і тематичних оцінок;
- що обов’язково має включати семестрова оцінка;
- чи обов’язкові підсумкові роботи.

ЯКЕ ОЦІНЮВАННЯ «ПРАЦЮЄ» У БАЗОВІЙ ШКОЛІ Батьки, учні та вчителі вже звикли, що початкова школа працює з формувальним та рівневим оцінюваннями, – коли діти одержують не бали, а словесні оцінки про свій розвиток, а в 3-4-х класах учительки й вчителі оцінюють їх за рівнями (високий, достатній, середній та початковий). Адже реформа НУШ передбачає, що діти здобувають у школі не лише тверді знання, а й м’які навички, як-от:

- вміння вчитися впродовж життя;
- вміння розв’язувати реальні проблеми на основі здобутих знань;
- вміння бути гнучким до мінливого світу тощо.

Відповідно, оцінюються не лише здобуті учнями знання, а й отримані навички або ж компетенції.

Ці підходи логічно переходять із початкової в базову школу. Але для **оцінювання навичок у 5–9-х класах з’являються ще і групи результатів, чого не було у 1–4-х класах.** Це інструмент, який має допомогти вчителям оцінювати комплексно знання, уміння, навички та цінності, набуті в процесі навчання та розвитку. Тільки як ним користуватися – нині питання із зірочкою.

Розберімося, як нові рекомендації оцінювання учнів 5-9-х класів пропонують оцінювати учнів (зауважмо, усі пояснення наводимо на основі вебінару МОН).

Основними видами оцінювання у 5-9-х класах є

- формувальне,
- підсумкове

- й державна підсумкова атестації

Формувальне оцінювання, як і в початковій школі, передбачає оцінювання процесу навчання та його результату. Щоб фіксувати поступ учнів, учителі можуть вести власні нотатки про досягнення дітей, їхню активність на уроках або ж помилки, з якими треба попрацювати додатково.

Підсумкове оцінювання здійснюється впродовж семестру в різний час і з різною метою та має два види:

1. семестрове,
2. річне.

Семестрове передбачає, що оцінювання має бути здійснене за групами результатів із кожного предмета.

Підсумкове оцінювання може бути у двох форматах:

- комплексна підсумкова робота;
- окремі підсумкові роботи.

Крім цього, на основі двох семестрових має бути виставлена загальна оцінка за предмет (**річна**).

- Які саме критерії для оцінювання використовувати;
- Як організувати процес підсумкового оцінювання – свій варіант може обрати та затвердити педагогічна рада, адже вчительство та заклади освіти мають автономію, нагадали в МОН.

Наприклад, учителі можуть визначити в календарно-тематичному плані, які форми контролю будуть проводити та коли саме.

«Скажімо, учителька/-ль розуміє, що саме треба опрацьовувати на уроці сьогодні та завтра, щоби привести учнів до очікуваного результату. Відповідно до цього обирає частоту та процедури контролю, які мають враховувати підготовленість учнів. Тобто йдеться про гнучкість в оцінюванні», – пояснювала слухачам вебінару **Ірина Клименко**, проєктна менеджерка з оцінювання команди підтримки відновлення та реформ МОН України.

Фактично вчителям дають свободу вибору:

- як саме вимірювати здобуті за певний проміжок часу знання та навички учнівства (якими завданнями, з якою частотою їхнього проведення тощо);
- як зафіксувати це в журналі (про декілька варіантів виставлення оцінок по-новому розповімо нижче).

З одного боку, чітких рекомендацій до оцінювання може й не бути, адже в базовій школі викладаються багатогодинні та півгодинні предмети, інтегровані курси тощо, у кожному з яких є свої групи результатів. Утім, запропоновані Міністерством освіти й науки бодай орієнтовні поради або зразки, якими інструментами фіксувати поступ учнів на різних предметах значно спростили б учителям роботу.

Тематичне та поточне оцінювання, до якого звикли вчителі, загалом нікуди не зникає, але змінюється його роль. Нині це не обов'язкові форми оцінювання, учителі можуть використовувати їх за потреби. Та, як побачимо далі,

поточне оцінювання може стати помічним під час виставлення семестрових оцінок.

“Щодо тематичного оцінювання, то раніше вчителі знали, що на завершення теми мають виставити тематичну оцінку.

Однак за Державним стандартом базової освіти не визначено жодної теми, адже вони розгортаються в модельних програмах. Автори модельних програм визначають, які групи результатів будуть досягнуті під час вивчення тієї чи тієї теми. Тобто тематичне оцінювання має охоплювати одну або всі групи результатів. Однак не в кожній галузі це можна зреалізувати”, – пояснювала Ірина Клименко.

За її словами, тепер вчителі мають орієнтуватися не так на завершення теми, а на те, як її засвоїли учні. Наприклад, учитель/-ка розуміє, що певна тема достатньо опрацьована, учням запропоновано достатньо завдань чи активностей, щоб сформувалися ті чи ті очікувані результати, отже, можна виставити оцінки за групами результатів та переходити до нової теми.

ЯК ФІКСУВАТИ В ЖУРНАЛІ РЕЗУЛЬТАТИ ОЦІНЮВАННЯ ЗА ГРУПАМИ

Наразі вчителі керуються інструкцією щодо заповнення журналу від 2008 року, у якій вказаний алгоритм виведення семестрової оцінки на підставі тематичних.

Однак у рекомендаціях на 2024–2025 навчальний рік немає чіткого пояснення і вимог щодо фіксування результатів оцінювання в журналах. **Але не буде помилкою чи порушенням інструкції, якщо вчителі робитимуть у журналах позначки про виставлення оцінок за групами результатів.** Як йшлося під час вебінару, МОН планує внести зміни до наказу про заповнення журналу.

Тобто вчителі можуть ставити ці позначки там, де дає змогу паперовий журнал або електронний – у вільних клітинках чи рядках із поміткою ГР1, чи ГР2 (група результатів перша або друга тощо).

У МОН пропонують **три моделі оцінювання та заповнення журналу** відповідно до нових рекомендацій.

1. У першій моделі вчитель/-ка може виводити семестрову оцінку, у якій враховуються підсумкові роботи за однією або декількома групами результатів, а також беруться до уваги поточні оцінки за групами результатів.

Виходить, що поточне оцінювання не обов'язково враховувати в семестрову оцінку, але в разі певних обставин його роль може бути присутньою. Особливо, якщо поточне оцінювання показує прогрес учнівства.

2) Друга модель оцінювання, як і перша, передбачає, що впродовж семестру фіксуються досягнення учнів за кожною групою результатів, а наприкінці семестру учнівству пропонується комплексна підсумкова робота за кожною з груп результатів.

Модель 2

Оцінки за семестр виставляють за результатами комплексної підсумкової роботи (КПР ГР1 / КПР ГР2 / КПР ГР3 / КПР ГР4), завдання якої дають змогу встановити рівень навчальних досягнень за всіма групами результатів, визначеними в Критеріях оцінювання за освітніми галузями (її зазвичай проводять наприкінці семестру), з урахуванням динаміки особистих досягнень учня / учениці протягом семестру. Свідченням цього учнівського поступу є **поточне оцінювання за певну групу загальних результатів (ПО ГР1 / ПО ГР2 / ПО ГР3 / ПО ГР4).**

Прізвище та ім'я учня (учениці)	Поточне оцінювання за групи результатів																07... 12		14... 12		ГР				I семестр
	09	09	09	09	09	09	09	09	10	11	11	11	11	11	11	12	12	07... 12	14... 12	ГР 1	ГР 2	ГР 3	ГР 4		
.... Андрій	8		8	9	7		8	8	9			8		8		7		9	8	9	7	8	8		
.... Оксана	9	7			7		7	9	10	7	7			8		8		9	9	10	7	8	8		
.... Василь	8		9	9	11	8	8	9	11			10		8		9			10	10	10	9	10		
	1	2	2	1	3	1	2	3	2	3	4	1	2	4	4	2	4	ГР1	КПР ГР1	КПР ГР2	КПР ГР3	КПР ГР4			

КПР ГР1 + ПО ГР1 = СО ГР1

Якщо така підсумкова робота надто велика, можна провести її на двох уроках. Або ж, як і в першій моделі, підібрати завдання так, щоб за один урок оцінити всі чотири групи результатів.

- Якщо учні не з'явилися на комплексну підсумкову роботу, тоді до уваги беруться поточні оцінки, які виставлялися впродовж семестру за різні групи результатів.

- Раптом учень чи учениця написали комплексну підсумкову роботу гірше або погіршили оцінку з певної групи результатів (аудіювання і читання в англійській мові виконали на відмінно, а з граматики отримали 6 балів), то враховується, чи була позитивна динаміка учнів під час семестру з тієї групи результатів, яка на контрольній проявилася слабше (у нашому прикладі – з граматики).

У цій ситуації знову помічним є поточне оцінювання, яке демонструє загальну картину розвитку учня/учениці за семестр і дає змогу об'єктивно оцінити й вивести семестрову оцінку.

“У підходах до оцінювання особливих змін не відбулося, крім того, що вчитель/-ка зараз має розуміти, як поєднати державний стандарт, тобто орієнтири для оцінювання, із самим оцінюванням і завданнями, – наголошує Ірина Клименко. – Адже орієнтири для оцінювання – це ті складники, які дають змогу

запропонувати учням такі завдання, щоб вони показали, яких результатів досягли, виконуючи, наприклад, творче завдання, працюючи з текстом і даючи відповіді на певні питання”.

3) Третя модель оцінювання передбачає, що семестрова оцінка виставляється за підсумками комплексної підсумкової роботи або на основі підсумкових робіт за однією або декількома групами результатів з урахуванням тематичного оцінювання.

Модель 3

Оцінки за семестр виставляють за підсумками комплексної підсумкової роботи (КПР ГР1 / КПР ГР2 / КПР ГР3 / КПР ГР4), завдання якої дають змогу встановити рівень навчальних досягнень за всіма групами результатів, визначеними в Критеріях оцінювання за освітніми галузями, або на основі підсумкових робіт (ПР) за однією або декількома групами результатів (ПР ГР1 / ПР ГР2 / ПР ГР3 / ПР ГР4), з урахуванням тематичного оцінювання (ТО). У разі відсутності учня / учениці на уроці в день проведення комплексної підсумкової роботи, оцінки за групами загальних результатів виставляють, урахувавши поточне оцінювання протягом вивчення окремої теми.

Прізвище та ім'я учня (учениці)	09					Тематична					Тематична					07... 12		14... 12		ГР				І семестр					
	09	09	09	09	09	10	10	10	10	10	10	11	11	11	11	12	12	12	12	ГР 1	ГР 2	ГР 3	ГР 4						
.... Андрій	8		7		8	8	8	8	7	7				9	8	9	7	8		6	н	н	н	н	8	8	7	7	8
.... Оксана	9	8			7	9	8	9					9	8	10	7	7			9	9	6	7	8	9	8	8	8	8
..... Василь	8		9	9		9	9			11		8	9	11			10			10	10	11	9	9	10	11	9	9	10
	ГР 1	ГР 2	ГР 3	ГР 4	ГР 5	ГР 6	ГР 7	ГР 8	ГР 9	ГР 10	ГР 11	ГР 12	ГР 13	ГР 14	ГР 15	ГР 16	ГР 17	ГР 18	ГР 19	ГР 20	КПР ГР1	КПР ГР2	КПР ГР3	КПР ГР4					

КПР ГР1 + ПО ГР1 = СО ГР1

У цій моделі вчителі можуть користуватися звичним тематичним оцінюванням, яке фіксуватиме, що тему пройдено й учні мають за неї певні оцінки. Але, зауважує Ірина Клименко, незрозуміло, які саме групи результатів приховує тематична оцінка і як виставляти семестрове оцінювання, яке має базуватися на чотирьох групах результатів.

Може бути так, що дитина на уроках англійської мови має високі оцінки з аудіювання та читання, але низький бал із письмової взаємодії. Вчителька ставить тематичну оцінку 8 балів, але ні дитина, ні батьки не розуміють, що саме їй не вдається і над чим треба попрацювати.

Тому в третій моделі, крім тематичного оцінювання, важливо час від часу фіксувати поточними оцінками в журналі ті групи результатів, які вчителька/-ль хоче оцінити й вважає, що ці оцінки можуть вплинути на семестрове оцінювання.

Якщо раптом учень чи учениця пропустить підсумкову роботу, учитель/-ка може взяти до уваги поточні оцінки, виставлені за групами результатів.

Підсумкові роботи (комплексні або підсумкові за групами результатів) у цій моделі не обов'язкові. Обов'язковим є фіксування результатів навчання за групами результатів упродовж семестру, бо без цього вчителям складно вивести підсумкову оцінку за семестр.

Іншими словами, учень чи учениця можуть пропустити комплексну або підсумкову роботу. Та якщо він/вона має поточні оцінки за різні види робіт (тобто різні групи результатів) упродовж семестру, у вчителів є та база, спираючись на яку можна вивести семестрову оцінку.

КОРОТКІ ВИСНОВКИ

Як бачимо з описаних МОН моделей оцінювання, поточні оцінки не обов'язкові, але без них у разі форс-мажорів (учень через хворобу не прийшов на підсумкову роботу) неможливо виставити семестрове оцінювання.

А семестрова оцінка має врахувати всі чотири групи результатів із кожного предмета. Наприклад, в українській мові є такі групи результатів навчання:

- усно взаємодіє;
- працює з текстом;
- письмово взаємодіє;
- досліджує мовлення.

Тобто вчителю так чи так треба мати оцінки за усну та письмову взаємодію, роботу з текстом і дослідження мовлення.

Звична тематична оцінка значно спрощує вчителям життя, але не розкриває суті, за що саме її отримали учень чи учениця: за гарно написаний твір, за хороше знання термінів із літератури чи за опанування правил з орфографії. Виходить, що оцінювання за групами результатів – це своєрідна розшифровка різних знань та вмінь учнівства. Їх варто фіксувати поточними оцінками впродовж усього семестру, щоб оцінити й знання учнівства, і їхній прогрес у вивченні предмета.

Загалом маємо такий підхід до оцінювання:

- вчитель/-ка виставляє бали за окремі три або чотири групи результатів навчання (наразі в стандарті визначені різні кількості груп результатів для різних освітніх галузей). Тобто в журналі може бути три або чотири оцінки за кожен з груп результатів;
- оцінка за семестр формується на підставі всіх оцінок за групами результатів (виводиться середнє арифметичне);
- річна оцінка формується на основі двох семестрових;
- тематичне оцінювання не є обов'язковим (вчителі можуть проводити його за потреби, самостійно визначаючи частотність);
- поточне оцінювання теж не обов'язково береться до уваги під час виставлення семестрових оцінок, але може врятувати в разі навчальних форс-мажорів. Також його можна використовувати, щоб зафіксувати, які групи результатів були сформовані в учнів упродовж навчання та на якому рівні, тобто відстежити прогрес учнівства.

Звісно, щоби розпланувати, якими саме завданнями перевірити кожен з груп оцінювання, коли саме ці оцінювання проводити, вчителям треба час, аби розібратися із новими моделями оцінювання. А ще час треба на те, щоб врахувати ці новації в календарно-тематичному плануванні.

Додаток 3

загальними критеріями оцінювання результатів навчання здобувачів освіти відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти (відповідно до наказу МОН № 1093 від 02.08.2024 року)

Рівень	Бал	Загальна характеристика
Початковий	1	<p><i>Учень / учениця :</i></p> <ul style="list-style-type: none"> сприймає і розпізнає інформацію, отриману від учителя (інших осіб); відповідає на прості запитання за змістом почутого / прочитаного, припускається суттєвих змістових і логічних помилок; виконує частину простих завдань / навчальних дій за наданим зразком з допомогою вчителя; передає інформацію, намагається висловлювати свої думки, використовуючи короткі однотипні фрази.
	2	<p><i>Учень / учениця :</i></p> <ul style="list-style-type: none"> відтворює незначну частину інформації, отриману від учителя або із запропонованих джерел; знаходить у почутому / прочитаному часткові відповіді на прості запитання; припускається змістових і логічних помилок; виконує прості завдання / навчальні дії за наданим зразком з допомогою вчителя; показує свою зацікавленість до ідей, висловлених іншими. комунікує з іншими за потреби, використовує прості однотипні фрази.
	3	<p><i>Учень / учениця :</i></p> <ul style="list-style-type: none"> відтворює частину інформації, отриманої від учителя або із запропонованих джерел; знаходить у почутому / прочитаному часткові відповіді на запитання; припускається незначних змістових і логічних помилок; виконує завдання / навчальні дії за наданим зразком з допомогою вчителя; долучається до роботи в групі. висловлює свої думки простими фразами/ реченнями; просить надати зворотний зв'язок щодо ступеня розуміння та сприйняття запропонованого.
Середній	4	<p><i>Учень / учениця :</i></p> <ul style="list-style-type: none"> відтворює за зразком основну інформацію, отриману із запропонованих джерел; висловлює свої думки, використовуючи отриману інформацію; може пояснити окремі поняття/терміни/навчальні дії; виконує завдання / навчальні дії за зразком під керівництвом учителя; виконує обов'язки, розподілені в групі; використовує прості фрази / речення; сприяє спілкуванню та може надати пояснення у межах запропонованої теми.
	5	<p><i>Учень / учениця :</i></p> <ul style="list-style-type: none"> застосовує частково основну інформацію, отриману від учителя або із запропонованих джерел, для виконання навчальних завдань і вирішення проблемних ситуацій; знаходить у почутому/прочитаному відповіді на прості запитання; може пояснити основні поняття / явища / навчальні дії; виконує навчальні дії за запропонованим алгоритмом, за потреби звертаючись по допомогу; розпізнає проблемні ситуації з допомогою вчителя; виконує завдання в групі відповідно до своєї ролі; підтримує спілкування в межах запропонованої теми, використовує прості фрази / речення.
	6	<p><i>Учень / учениця :</i></p> <ul style="list-style-type: none"> застосовує інформацію, отриману від учителя або із запропонованих джерел, для виконання навчальних завдань і вирішення проблемних ситуацій; розуміє і пояснює основні поняття / явища / навчальні дії, наводить прості приклади; виконує навчальні дії за запропонованим алгоритмом самостійно; розпізнає проблемні ситуації і висловлює припущення щодо розв'язання їх з допомогою вчителя; виконує спільне завдання в групі відповідно до визначених обов'язків та своєї ролі;

		<ul style="list-style-type: none"> · спілкується у межах запропонованої теми, використовує прості фрази / речення.
Достатній	7	<p style="text-align: center;"><i>Учень / учениця :</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · знаходить у запропонованих джерелах потрібну інформацію для виконання навчальних завдань і вирішення проблемних ситуацій; відповідає на окремі запитання за опрацьованою інформацією; перетворює один вид інформації в інший за зразком; наводить окремі аргументи й приклади на підтвердження висловленої думки; · виконує репродуктивні й частково-пошукові види навчальної діяльності за запропонованим алгоритмом або в співпраці з однокласниками; розпізнає проблемні ситуації, розв'язує їх відомим способом з допомогою вчителя; співпрацює в групі, виконуючи навчальні завдання. · долучається до спілкування в межах запропонованої теми та визначає завдання через поставлені запитання.
	8	<p style="text-align: center;"><i>Учень / учениця :</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · аналізує інформацію, отриману з обраних джерел, зіставляє, порівнює та групує її за заданою ознакою; вирізняє проблемні ситуації, відповідає на запитання за опрацьованою інформацією; перетворює один вид інформації в інший; наводить певні аргументи, доповнює думку/відповіді однокласників; · виконує окремі пошукові, дослідницькі та/або творчі навчальні дії, розв'язує проблемні ситуації відомими способами з опосередкованою допомогою вчителя; активно співпрацює з іншими, виконуючи навчальні завдання, визначає свої завдання в груповій роботі; · запрошує до спілкування, чітко формулюючи питання та пріоритети для обговорення та у межах запропонованої теми.
	9	<p style="text-align: center;"><i>Учень / учениця :</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · аналізує інформацію, отриману з різних джерел; вирізняє проблемні ситуації; добирає прийнятний із запропонованих спосіб для її унаочнення й візуалізації; наводить аргументи та доречні приклади щодо висловленої думки; · виконує пошукові (дослідницькі) та творчі завдання; розв'язує проблемні ситуації засвоєними раніше способами, пропонує нові способи розв'язання з опосередкованою допомогою вчителя; активно співпрацює з іншими, виконуючи типові та нетипові завдання. · ініціює спілкування та обмінюється інформацією у межах запропонованої теми.
Високий	10	<p style="text-align: center;"><i>Учень / учениця :</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · виокремлює істотну й потрібну інформацію, отриману із різних самостійно вибраних джерел; вирізняє проблемні ситуації, оцінює інформацію за заданими критеріями; ставить запитання; встановлює логічні зв'язки між об'єктами, фактами, явищами; · застосовує здобуті знання й практичні вміння в різних навчальних ситуаціях; здійснює різні види діяльності, пропонує кілька способів розв'язання проблемної ситуації самостійно, у парі або групі; · розвиває ідеї/думки учасників спілкування в межах запропонованої теми та намагається укласти їх у цілісну логічну лінію, розглядаючи різні сторони проблеми.
	11	<p style="text-align: center;"><i>Учень / учениця :</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · узагальнює інформацію, отриману з різних джерел, оцінює її за визначеними критеріями; знаходить інформацію й аналізує її; висловлює власну позицію, аргументує її, робить висновки; · застосовує здобуті знання й практичні вміння в нестандартних ситуаціях; здійснює різні види діяльності, аналізує власні навчальні дії самостійно, у парі або групі; конструктивно взаємодіє у групі; · узагальнює головний зміст почутого під час спілкування у межах запропонованої теми; обирає оптимальний спосіб взаємодії з іншими для вирішення спільних навчальних завдань.

	12	<p style="text-align: center;"><i>Учень / учениця :</i></p> <ul style="list-style-type: none">· оцінює отриману інформацію, отриману з різних джерел, порівнює та зіставляє її; використовує усвідомлено інформацію в різних ситуаціях;· застосовує здобуті знання й практичні вміння, усвідомлює ризики і прогнозує наслідки; здійснює різні види діяльності самостійно, у парі або групі; аналізує власні навчальні дії, планує свій подальший навчальний поступ; ініціює, планує та організує співпрацю в групах для досягнення навчальних цілей, виконання дослідницьких / творчих завдань;· виступає посередником у спілкуванні у межах запропонованої теми, демонструє толерантність до різних точок зору і надає роз'яснення за потреби іншим учасникам.
--	-----------	---